

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 292g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a textului „comportamentul acestuia din urmă”
din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei
(*interzicerea întrevederilor părintelui cu copilul său*)

CHIȘINĂU

19 iulie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 31 decembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 19 iulie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei, ridicată de dna avocat Doina Ioana Străisteanu, în interesele dlui V.D., reclamant în dosarul nr. 2a-2276/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău format din dnele Nelea Budăi și Viorica Mihaila și dl Iurie Cotruță, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 17 mai 2018, dl V.D. a depus o cerere de chemare în judecată împotriva dnei V.D., având ca intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului, sectorul Râșcani, prin care a solicitat obligarea pârâtei să nu împiedice comunicarea și întrevederile reclamantului cu fiicele minore.

4. Prin Hotărârea din 30 martie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a respins cererea reclamantului. În motivarea hotărârii sale, instanța de judecată a menționat că din probele administrate rezultă clar că comportamentul reclamantului este în detrimentul intereselor copiilor minori și prezintă pericol pentru starea lor fizică și psihică. În consecință, instanța de judecată a făcut trimitere la articolul 64 din Codul familiei, care prevede că părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor în care comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică (a se vedea § 34 din Hotărârea citată).

5. La 23 aprilie 2021, reclamantul a formulat un apel împotriva Hotărârii primei instanțe.

6. La 13 decembrie 2021, dna avocat Doina Ioana Străisteanu a ridicat, în interesele dlui V.D., excepția de neconstituționalitate a textului

„comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei.

7. Prin Încheierea din 16 decembrie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 48

Familia

„(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

[...]”

Articolul 49

Protecția familiei și a copiilor orfani

„(1) Statul facilitează, prin măsuri economice și prin alte măsuri, formarea familiei și îndeplinirea obligațiilor ce îi revin.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Codului familiei, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26 octombrie 2000, sunt următoarele:

Articolul 64

Exercitarea drepturilor părintești în cazul când părinții locuiesc separat

„(1) Părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când **comportamentul acestuia din urmă** este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

(2) Părinții au dreptul să încheie un acord privind exercitarea drepturilor părintești de către părintele care locuiește separat de copil. Litigiile apărute se soluționează de către autoritatea tutelară teritorială, care stabilește un program de întrevederi, iar decizia acesteia poate fi atacată în instanța judecătorească, care va emite hotărârea respectivă. Părinții pot, din inițiativa proprie sau la recomandarea autorității tutelare teritoriale, să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

10. Autoarea excepției susține că textul „comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei este imprevizibil, deoarece părintele care nu locuiește cu copilul său nu cunoaște circumstanțele în care i se poate refuza întrevederea cu copilul. Comunicarea cu copilul este o componentă a dreptului la viața de familie, garantat de Constituție și de articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. După divorț, părintele care locuiește separat de copilul său are o așteptare legitimă de a-și menține relațiile cu copilul. Această așteptare este bazată pe prevederile legislației familiei și a celei civile.

11. Autoarea excepției menționează că textul criticat acordă părintelui care locuiește cu copilul împuternicirea de a decide, în mod arbitrar, subiectiv și părtinitor, dacă comportamentul celuilalt părinte este sau nu în detrimentul copilului. Textul criticat nu prevede că măsura împiedicării contactului dintre părinte și copil se decide pe baza unei proceduri contradictorii. Această interdicție de a comunica cu copilul are caracter permanent. De asemenea, autorul consideră că nu există un mecanism reglementat de lege pentru a preveni abuzul de drept cauzat de părintele care locuiește cu copilul.

12. Autoarea excepției susține că ingerința în discuție este prevăzută de lege și urmărește protecția copilului. Totuși, această ingerință este disproporționată.

13. Prin urmare, autoarea excepției susține că textul criticat contravine articolelor 16, 20, 23 alin. (2), 28, 48 și 49 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul reclamantului într-un proces pendinte la instanța de drept comun, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul familiei, ține de competența Curții Constituționale.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei. Prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unei cereri de apel împotriva hotărârii primei instanțe prin care s-a refuzat obligarea unui părinte să nu împiedice comunicarea celuilalt părinte cu copiii minori și să se abțină de la crearea obstacolelor la realizarea întrevederilor dintre celălalt părinte și copiii minori (a se vedea §§ 3-6 *supra*). Curtea observă că textul criticat a fost aplicat de prima instanță la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă textul criticat reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 129 din 10 august 2021, § 20; DCC nr. 132 din 12 august 2021, § 28; DCC nr. 37 din 24 martie 2022, § 21; DCC nr. 63 din 22 aprilie 2022, § 18).

20. Autoarea excepției a susținut că textul „comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei contravine articolelor 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 28 [*viața intimă, familială și privată*], 48 [*familia*] și 49 [*protecția familiei și a copiilor orfani*] din Constituție.

21. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, autoarea excepției susține că textul criticat nu prevede că măsura întreruperii comunicării trebuie aplicată pe baza unei proceduri în contradictoriu. Curtea reține că părintele care locuiește separat poate formula cereri în fața instanței de judecată, în care își poate prezenta opinia cu privire la comportamentul său în raport cu copilul. În acest sens, instanța de judecată are competența deplină de a examina aceste litigii, sub toate aspectele, în fapt și în drept.

22. Cu privire la incidența articolelor 28, 48 și 49 din Constituție, autoarea excepției menționează că textul criticat (i) nu stabilește circumstanțele în care poate fi aplicată această măsură; (ii) permite părintelui care locuiește împreună cu copilul să interpreteze în mod subiectiv comportamentul părintelui care locuiește separat și să împiedice în mod arbitrar contactul cu copilul; (iii) nu stabilește perioada de timp pentru care se aplică interdicția comunicării cu copilul; (iv) permite părintelui care locuiește împreună cu copilul să aplice interdicția comunicării cu copilul față de părintele care locuiește separat fără participarea instanței de judecată.

23. Cu privire la lipsa enumerării circumstanțelor în care se poate aprecia că comportamentul părintelui care locuiește separat justifică întreruperea comunicării cu copilul, Curtea reiterează că articolul 23 din Constituție nu-i impune legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept substanțial. În acest context, pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea lor nu poate

prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară (a se vedea HCC nr. 24 din 10 august 2021, § 38; HCC nr. 33 din 26 octombrie 2021, § 46; DCC nr. 36 din 22 martie 2022, § 37).

24. Curtea observă că articolul 64 din Codul familiei reglementează situația în care un părinte locuiește împreună cu copilul, iar celălalt nu. Părintele care nu locuiește cu copilul are dreptul să petreacă timpul cu copilul la domiciliul său, dacă acest fapt nu contravine interesului superior al copilului (articolul 63 alin. (5) din Codul familiei). Totuși, dacă părintele care locuiește separat are un comportament care este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru sănătatea fizică și psihică a copilului, norma contestată îi permite părintelui care locuiește cu copilul minor să întrerupă comunicarea celuilalt părinte cu copilul.

25. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că articolul 8 din Convenție nu poate autoriza un părinte să ia măsuri care dăunează sănătății și dezvoltării copilului (a se vedea *Endrizzi v. Italia*, 23 martie 2017, § 51).

26. Prin textele „este în detrimentul intereselor copilului” și „prezintă pericol pentru sănătatea fizică și psihică a copilului” legislatorul a oferit indicii pentru aplicarea măsurii stabilite de norma contestată. Aceste indicii limitează marja discreționară a părintelui care aplică interdicția. În cazul în care părintele care locuiește separat consideră că întrevederea cu copilul i-a fost împiedicată în mod nejustificat, el îi poate solicita instanței să oblige celălalt părinte să-i permită contactul cu copilul. Tribunalele de drept comun sunt mai bine poziționate să evalueze situațiile concrete și să cenzureze eventualele abuzuri din partea părintelui care locuiește cu copilul (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Svernei v. Republica Moldova*, 19 octombrie 2021, § 23).

27. Cu privire la lipsa unei perioade de timp pentru care se aplică interdicția comunicării cu copilul, Curtea reține că, într-adevăr, legislatorul nu a prevăzut un termen pentru aplicarea măsurii contestate. Totuși, legislația îi oferă părintelui care locuiește separat posibilitatea să solicite instanței întreruperea măsurii aplicate.

28. Cu privire la aplicarea măsurii contestate fără participarea instanței de judecată, Curtea reține că interdicția întrevederii cu copilul este dictată de necesitatea protejării imediate a interesului superior al copilului sau a protejării stării lui fizice și psihice. Pe de altă parte, Curtea constată că aplicarea interdicției contestate în mod direct de către părintele care locuiește cu copilul minor nu-i anulează dreptul celuilalt părinte să-i solicite instanței un control al proporționalității măsurii și obligarea părintelui care locuiește cu copilul de a respecta graficul întrevederilor.

29. Așadar, Curtea reține că textul contestat de autorul excepției nu contravine, în sine, prevederilor articolelor 16, 20, 23, 28, 48 și 49 din Constituție. Curtea nu poate verifica, potrivit competențelor sale, aplicarea prevederilor articolului 64 din Codul familiei în circumstanțele unei cauze particulare.

30. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „comportamentul acestuia din urmă” din articolul 64 alin. (1) din Codul familiei, ridicată de dna avocat Doina Ioana Străisteanu, în interesele dlui V.D., reclamant în dosarul nr. 2a-2276/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 19 iulie 2022

DCC nr. 104

Dosarul nr. 292g/2021